

FELKÖSZÖNTÖTTEM SHAKESPEARE-T

SÁRKÖZI MÁTYÁS *tárcája*

Az a megtisztelés ért, hogy 448-ik születésnapján, április huszonharmadikán felköszönhettem a nagy drámaíró, mégpedig Budapesten. A sokféle jó ügyben fáradhatatlanul aktív jogász, dr. Nagy Károly régen figyelte, mikor esik egybe budapesti tartózkodásom a nevezetes dátummal, hogy felkérhessen ünnepli szónoklatra annál a Duna-parti bronzszobornál, amelyet az ő kitartó ügyködése révén sikerült felállítani a Korzón, a Vigadó tér sarkán, ahol minden év áprilisában ünnepséget tartanak. Nem tudom, mi predesztinált éppen engem arra, hogy beszédet tartsak ott. Talán az, hogy ötvenhat éve Angliában élek és szívom a szigetországi levegőt, amit Shakespeare is szívott, s bármikor átmehetek a Blackfriars-hídon a hajszálpontosan minden részletében újra felépített ősi Globe Színházhoz. (Igaz, a hídon korunkban már nincs póznavégen közszemlére kitéve egy sor bűnöző vagy felségsértő levágott és oszlásnak indult feje, mint Shakespeare idején volt, drámai bevezető élményt szolgáltatva a színházba tartók számára.) Nagy Károlynak talán az is eszébe jutott, hogy színpadi szerző unokája vagyok, vagy az, hogy apai ágon némi esetleges közöm van ehhez az érdekesen komponált, a közönség előtt mélyen meghajló Shakespeare-t ábrázoló szoborhoz, mivel azt eredetileg az ausztráliai Ballarat város felkérésére alkotta a Magyarországtól oly távolra vetődött művész, Mészáros Andor, és ez a város szerepel apám Mint oldott kéve című regényében, amely az ausztrál aranybányákban sínylődő, emigráns Mednyánszky Cézárról szól. A ballarati szobormű öntőformáit küldte Budapestre Mészáros Andor fia a másolat bronzba öntéséhez.

Akárhogyan legyen is, a felkérést örömmel vállaltam, mert bármikor kész vagyok zengeni a hervadhatatlan zsenialitású drámaíró nagyságát. Mielőtt Magyarországról 1956-ban elszármaztam, még élvezhettem kiváló magyar Shakespeare-színészek alakításait, egyik első maradandó színházi élményem volt például, tizenöt éves koromból a „legangolabb pesti színész“, Balázs Samu komolykodó komédiázása Malvolio szerepében. S azután fénykorukban láthattam az angol

színpadon, Shakespeare-szerepekben is olyan óriásokat, mint Lawrence Olivier, John Gielgud és Ralph Richardson.

Arany János vagy Kosztolányi Dezső veretes fordításainak persze minden szavát felfogtam, míg a több mint négyszáz éves angolságú, agyafúrta megszikráztatott eredeti sorokat nem mindig értem. De ezzel a született angolok is így vannak. Sőt. Megdöbbenett, amit egy ízben a Sir John Gielguddal készített rádióinterjú során hallottam. Őt a leszebben beszélő, legintelligensebb színészek között tartották számon. Mint elmondta, fellépéseire mindig gonddal készül, de előfordul, hogy – míg ajkairól gyöngyszemekként peregnek a shakespeare-i mondatok – perceken át semmit sem ért belőlük. Vannak néhány mondatos részletek, amelyeknek az értelmét a leghíresebb Shakespeare-kutatók sem tudták még megfejteni, mert korabeli szavakkal akkor aktuális dolgokra utalnak. Ezért hasznos, és számunkra mily előnyös, hogy az I. Erzsébet-kori drámákból napjainkban is új magyar fordítások készülnek, mégpedig olyan angolul jól értő, és egyben nyelvi leleménnyel megáldott költőktől, mint például Nádasy Ádám vagy Varró Dániel. (Nádasy Rómeó és Júliáját még nem olvastam, nem láttam színpadon, de kíváncsi vagyok, változtatott-e Kosztolányi sorain az első jelenetben, mikor is Montague- és Capulet-ifjak heccelik egymást évődve, s az egyik – ha jól idézem – így szól: „Úgy kirántom a kardom, hogy olyat még nem ettél!“ Mire a másik: „Kirántott kardot még valóban nem ettem...“)

Shakespeare mély emberi témáinál és költőiségénél fogva örök életű. Az idei londoni olimpiai játékokkal párhuzamosan az angolok a kultúrájukat igyekeznek megcsillogtatni a fővárosukba özönlő százazrek előtt. Shakespeare-fesztivál is lesz a nyáron, a drámaíró harminchét művét mutatják be, harminchét nyelven, a portugáltól a lengyelen át az albánig. Előadásra kerül litván Hamlet, fehérórosz Lear király, a Troilus és Cressida új-zélandi maori felfogásban, Othello hiphop stílusban, a Lóvátett lovagok a siketek jelbeszédével tolmácsolva.

A shakespeare-i drámák és vígjátékok elnyúhíhetetlenek, színeik mit sem fakultak több mint négyszáz esztendő alatt.